

Lite kunnskap om **stemme-** analyse

Internasjonalt er stemmeanalyse en anerkjent metode som blir brukt som bevisførsel i rettssaker. Her i Norge er det imidlertid lite brukt.

Stemmeanalyser er anerkjent internasjonalt og blir brukt som bevisførsel i rettssaker. I Norge er det imidlertid lite kjent og brukt, sier fonetiker Snefrid Holm.

Tekst og foto:
Aina J. Rønning

Forensisk fonetikk, noen ganger omtalt som stemmeanalyse, handler om forskjellige typer analyser av tale på lydopptak til bruk i forensisk sammenheng. Den vanligste grunnen til at en forensisk fonetiker blir konsultert, er for å utføre taleridentifisering. Det vil si: Å sammenligne tale på ulike lydopptak for å vurdere om det er samme taler. Analysen baseres på hvordan personer snakker, ikke så mye hva de sier. Det tekniske utstyret i dag, består av dataprogram som man kan kjøre fra laptopen sin. Analysene er basert på kunnskap om hvordan språk er bygd opp og fungerer, og krever dessuten at man har trent oppfattelsen sin gjennom mange år. Det er ikke mange av dem i Norge. Snefrid Holm har doktorgrad i fonetikk, og har bistått politiet i en del saker.
– Jeg tror det er mange lydopptak der ute som

burde ha vært analysert og brukt i etterforskning eller bevisførsel, men det må informeres bedre om muligheten. Advokater, og til dels politietterforskere, kjenner lite til metoden, sier Holm.

Koder ikke noe problem

Fonetikere kan også analysere lydopptak av samtaler som er gjort i koder.
– For taleridentifisering er dette uproblematisk, for de trekkene vi ser etter, befinner seg på et annet språklig nivå, for eksempel i hvordan de akustiske resonansene ser ut i grafiske representasjoner av talerens /a/-lyder, sier Holm. Også svært uklare telefonsamtaler med mye støy og generelt dårlig lyd kvalitet, kan analyseres av en forensisk fonetiker. Det kan også være snakk om mange forskjellige typer lydopptak, for eksempel fra et ran hvor overvåking utstyret i en bank har tatt opp video med lyd av ranet. I NOKAS-ranet ble stemmeanalyserapporten

tillagt stor vekt under retts-saken.

– Jeg har hatt saker hvor en person har ringt inn trusler på en mobilsvarer, og hvor politiet har avhørt en mistenkt som nekter for at det er hans stemme på opptaket. Da har jeg analysert stemmen i begge opptak for å avgjøre om det faktisk har vært samme person som snakker, sier Holm.

Ytringstvister

Hun har også bistått i avlyttede telefonsamtaler om narkotransaksjoner, av bombetrusler og slibrige oppringninger.
– Man kan også analysere tale til andre formål enn taleridentifisering, for eksempel for å avgjøre hva som har blitt sagt i opptak av svært dårlig kvalitet. Dette kan være aktuelt hvis politiet mener at det i en passasje med tale er en spesielt interessant setning for saken, mens den mistenkte nekter for at det var dette han sa. Dette kalles ytringstvister og utføres ved å undersøke akustiske

mønstre i lydbølgen. En forensisk fonetiker kan også bistå når politiet vil gjennomføre en såkalt stemmekonfrontasjon. Da har et vitne hørt en stemme på et tidspunkt, for eksempel under et overfall, og blir spurt av politiet om det var mistenktes stemme han hørte. Da må man sette opp en matrise med opptak av flere stemmer som er nokså like hverandre, men heller ikke for like, noe som kan være en utfordring. Mistenktes stemme er altså én av disse stemmene som vitnet får høre avspilt. Stemmekonfrontasjoner har mange fallgruver, og er vanskelige å gjennomføre godt, sier Holm.

Dialekt

En forensisk fonetiker kan også bli bedt om å si noe om bakgrunnen og gruppetilhørigheten til en taler på et opptak, først og fremst basert på dialekt, men også sosiolingvistisk variasjon i uttale og ordvalg.